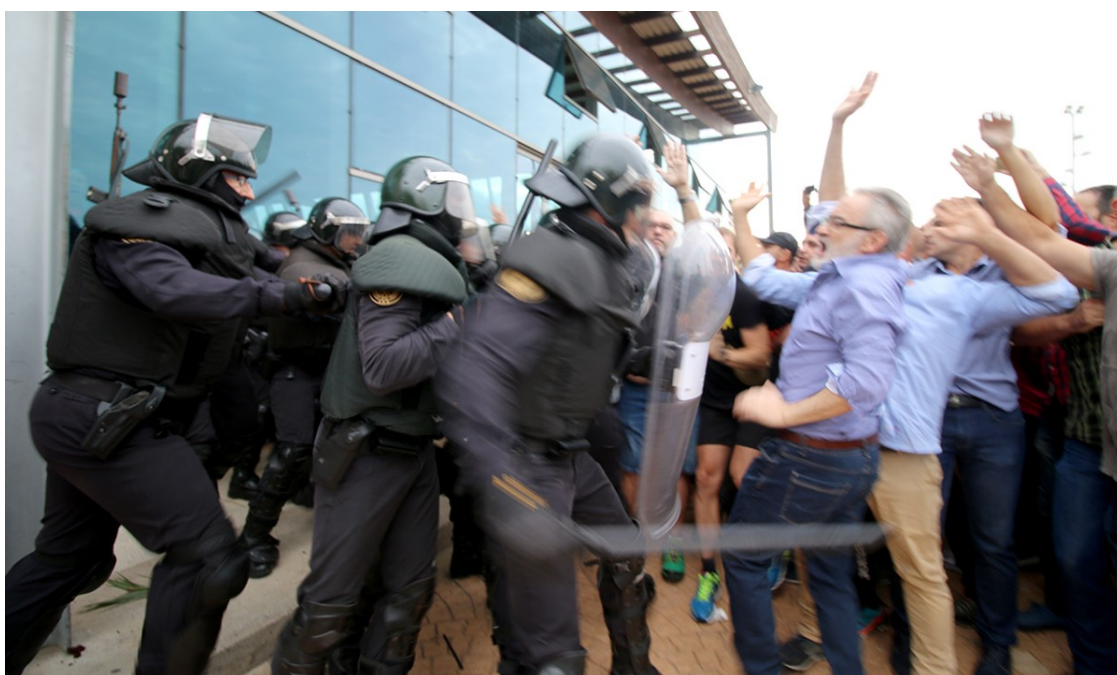

Un estudi demostra que la resistència i el cens universal van fer fracassar el pla policial l'1-O

La policia espanyola tenia tres instruccions concretes per frenar-lo però van acabar actuant aleatòriament, segons evidencien els politòlegs Rodon i Guinjoan

Més d'un centenar d'agents van participar en les càrregues de l'1-O a la Ràpita. | Sofia Cabanes

Per què els agents de la Guàrdia Civil i la Policia Nacional espanyola van actuar en determinats col·legis electorals i no en d'altres durant l'1-O? Van dirigir-se principalment a municipis més o menys independentistes, amb determinat color polític o d'una grandària específica? La resposta és que no, sinó que el mapa de la presència policial va ser aleatori, però no per manca d'estratègia, sinó perquè el pla va saltar pels aires a causa de la resistència civil per protegir les urnes i la sorpresa del cens universal.

Ho certifica un estudi inèdit dels politòlegs Toni Rodon (UPF) i Marc Guinjoan (UB) que es publicarà a la revista *Political Science Research and Method* -de la Cambridge University Press- i a què ha tingut accés **NacióDigital**. Efectivament, els acadèmics conclouen, a partir de l'anàlisi de diferents variables relatives als col·legis que van rebre visita policial -amb violència o sense-, així com d'entrevistes amb agents dels cossos implicats, que al final l'actuació va ser, en definitiva, un campí qui pugui per part dels cossos de l'Estat.

Segons haurien reconegut els entrevistats i recull l'informe, la Guàrdia Civil i la Policia Nacional espanyola tenien "tres instruccions generals" per actuar durant el dia del referèndum. La primera seria obtenir una "victòria mediàtica" a primera hora clausurant punts de votació d'alguns dirigents independentistes rellevants, com van fer, per exemple, en els col·legis on s'havien de dirigir Carles Puigdemont, Oriol Junqueras o Carme Forcadell.

En segon lloc, cada esquadró policial havia de segellar entre 40 i 60 col·legis determinats. "Tenien llistats i, al matí, s'havien de dirigir a centres urbans més grans i, a la tarda, a la resta, per aturar el màxim d'electors", constata Rodon. En tercer i darrer lloc, els cossos policials tenien instruccions de no anar a localitats on els partits unionistes tinguessin un nivell de suport relativament alt, ja que el nivell de participació ja es preveia de per si més baix.

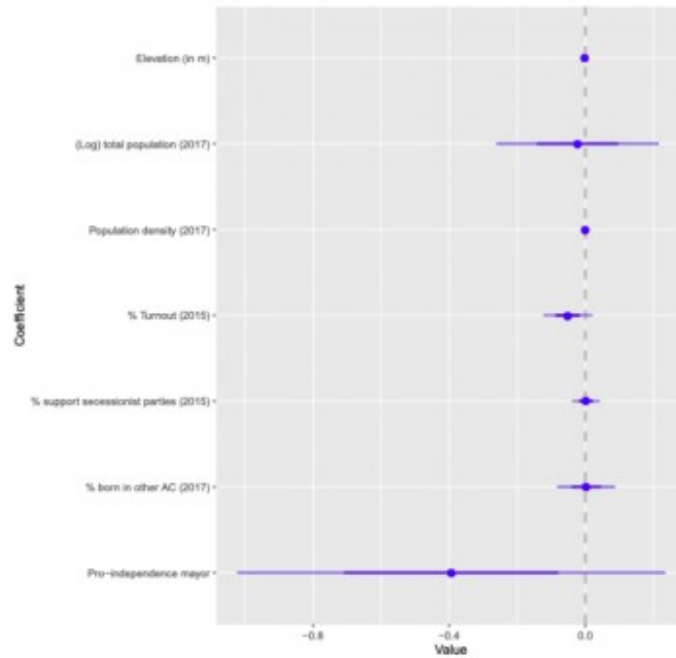
Tot i això, els agents entrevistats haurien reconegut que els plans "van canviar radicalment el mateix matí del referèndum", un cop es va constatar la dificultat de clausurar col·legis i requisar urnes a causa de la mobilització ciutadana i l'activació del cens universal, que també va agafar desprevinguda la policia estatal. "L'objectiu inicial d'evitar que un gran nombre d'electors votessin es va fer de sobte inviable", constata l'estudi.

Davant d'aquests fets, el comandament central va donar "permís a cada esquadró per escollir si seguir el pla inicial o buscar una estratègia alternativa". Per això, alguns grups van decidir quedar-se a les zones urbanes ja assignades, mentre que d'altres van dirigir-se als municipis i àrees rurals, on creien que es trobarien menys resistència. La "frustració" de no poder complir amb el tancament dels 40-60 col·legis encomanats va provocar que alguns fins i tot es dirigissin a pobles petits que ni apareixien al pla inicial.

El fet que molts dels agents fossin vinguts de la resta de l'Estat i desconeguessin la realitat municipal catalana va complicar encara més la decisió. "Òbviament, la policia no va dissenyar un pla d'intervencions aleatòries. De fet, tenia un pla d'acció amb instruccions específiques sobre on havia d'intervenir cada esquadró", resumeix l'estudi, però, pels motius assenyalats, aquesta estratègia va fracassar i cada grup va anar per lliure.

Més enllà de les declaracions dels agents entrevistats, però, Rodon i Guinjoan constaten que efectivament l'actuació va ser finalment quasi aleatòria fent un estudi de les característiques dels municipis que van rebre la visita policial. No hi ha cap variable comuna o que assenyali un patró concret, ni pel que fa a grandària o densitat, participació en eleccions anteriors o suport a l'independentisme, perfil de la ciutadania... Els cossos policials van anar on van poder.

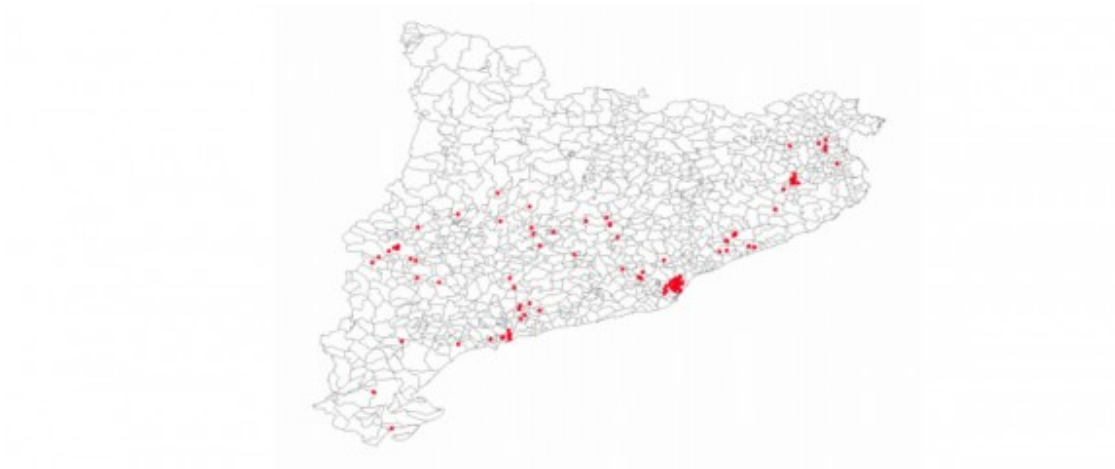
Figure C.1: The determinants of police interventions

Gràfic de l'estudi que constata que les intervencions policials no van seguir cap lògica.

El que no resol l'estudi -ni els judicis en curs o finalitzats per les actuacions policials d'aquell dia- són els motius pels quals les actuacions policials van aturar-se al migdia. Les tesis apuntades fins ara assenyalen a que el mateix govern espanyol hauria constatat que eren inútils o que li ho haurien fet veure des d'institucions o cancelleries europees. En tot cas, encara és un interrogant a resoldre d'aquell 1-O.

Ara bé, per què interessava a Rodon i Guinjoan descobrir si les actuacions seguien un patró o van ser aleatòries? Aquest no era l'objectiu central de l'estudi, sinó que el que estaven analitzant era quin impacte va tenir la violència policial en la participació en el referèndum. I si aquesta va ser en punts aleatoris -com és el cas-, la comparació entre el que va ocórrer allí quant a accés a les urnes i el que va passar a la resta del país era més homologable.

Mapa amb les intervencions policials inclòs en l'estudi de Toni Rodon i Marc Guinjoan.

I les conclusions són també significatives, i assenyalen que, malgrat que els cossos policials estatals van aconseguir reduir el nombre de vots als municipis on van intervenir (uns 15 punts percentuals, de mitjana), la participació va créixer als de l'entorn. L'efecte més elevat va ser en municipis a uns 10 quilòmetres de distància dels punts afectats, on la participació va ser un 6,2% superior a la mitjana.

Aquest increment s'explica, en un 75%, perquè ciutadans que volien votar i no ho van poder fer per l'actuació policial es van dirigir a municipis propers per aconseguir-ho. El 25% restant, però, són persones no clarament independentistes i amb una adscripció nacional dual que, veient la violència policial a l'entorn -amb informació via xarxes de contactes propers-, es van activar el mateix 1-O. Una tesi que l'estudi constata en base a enquestes posteriors. Rodon, malgrat tot, apunta que les imatges de la repressió "no va generar un gran augment de participació dels contraris a la independència".